

28.2.2001

899/4/98

Ratkaisija: Oikeusasiamies Lauri Lehtimaja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Raino Marttunen

PÄÄTÖS KANTELUUN TERVEYSTIETOJEN SALASSAPITOA YM. KOSKEVASSA ASIASSA

1

KANTELU

A on eduskunnan oikeusasiamiehelle 22.4.1998 osoittamassaan kantelukirjoituksessa arvostellut entisen esimiehensä, Keski-Suomen sotilasläänin esikunnan järjestelyosaston osastopäällikön, majuri B:n sekä muidenkin entisten esimiestensä menettelyä mm. seuraavasti.

1) B oli vaatinut A:ta allekirjoittamaan esikunnassa järjestetyn työilmapiirikyselyn omalla nimellään. A oli kieltäytynyt vastaamasta kyselyyn, koska siinä kysyttiin hänen mielestään liian henkilökohtaisia asioita. A oli kieltäytymisensä johdosta joutunut B:n puhutteluun. Sen jälkeen hän oli laatinut irtisanoutumiskirjeen ja jäänyt sairauslomalle.

2) Myös tiedot A:n sairauslomadiagnoosista oli vaadittu nähtäväksi. ---

2

SELVITYS

Kantelun johdosta Pääesikunta on hankkinut tarvittavan selvityksen Keski-Suomen sotilasläänin esikunnasta ja antanut oman lausuntonsa. Ne ovat kantelupäätöksen liitteenä. Lisäksi on hankittu asiakirja- ja puhelinselvitystä Pääesikunnasta.

3

RATKAISU

3.1

Työilmapiirikysely

3.1.1

Tapahtumatiedot

B oli suorittanut keväällä 1996 sotilasläänin esikunnassa työilmapiiriä koskevan kyselyn, johon työntekijöiden oli pitänyt vastata omalla nimellään. B:n mukaan kyselyn tarkoituksena oli ollut myöhemmin käytävien kahdenkeskisten kehittämiskeskustelujen tukeminen. Tarkoituksena oli ollut kehittää yhdessä henkilöstön kanssa työyhteisön toimintaa parempaan suuntaan. Luottamusmiehet olivat kuitenkin pyytäneet B:ltä, että tämä luopuisi kyselystä A:n osalta. B ei ollut katsonut voitavansa

suostua pyyntöön. Kyselyssä oli pyydetty arviota mm. esimiehistä sekä toteamuksesta "Vapaa-aikani haluan viettää muiden kuin työtovereiden kanssa".

Pääesikunnan mukaan joukko-osastoissa vuodesta 1997 suoritettuihin työilmapiirikyselyihin vastataan nimettöminä. Pääesikunnan lausunnosta ei sen sijaan käy ilmi, onko työilmapiirikyselyihin vastaaminen vapaaehtoista. Pääesikunnan henkilöstöosastolta on toimitettu tänne työilmapiirikyselyä ja työilmapiirin kehittämistä koskeva uusi pysyväisohje 19.3.1999 (PEhenk-os:n PAK 2:11). Sen mukaan puolustusvoimissa kerran vuodessa suoritettavaan työilmapiirikyselyyn vastaa koko palkattu henkilöstö.

3.1.2

Kannanotto

Perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen. Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu.

Puheena olevassa työilmapiirikyselyssä esitetyt kysymykset ovat koskeneet työntekijän henkilökohtaisia mielipiteitä ja myös hänen vapaa-aikansa käyttöä. Mikäli työntekijälle esitetään tämän tyyppisiä kysymyksiä, tulee vastaamisen mielestäni olla vapaaehtoista.

Työilmapiirikyselyn tarkoituksena lienee yleensäkin työyhteisön toiminnan kehittäminen. Sotilasorganisaatiossa on olemassa vaara, että työilmapiirikysely käsketään mainitun pysyväisohjeen perusteella siten, ettei siitä ole mahdollista ainakaan käytännössä kieltäytyä. Mielestäni on kuitenkin tämän tyyppisen kyselyn tarkoituksen vastaista, jos siitä tehdään pakollinen. Samalla saatetaan loukata vastaajien oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja yksityiselämän suojaan.

Käsitykseni mukaan B on loukannut A:n oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja yksityiselämään vaatiessaan tätä omalla nimellään vastaamaan edellä mainitun työpaikkakyselyn henkilökohtaisiin kysymyksiin.

3.2

Sairausajan diagnoosi

3.2.1

Tapahtumat

B on myöntänyt pyytäneensä nähtäväkseen A:sta tehdyn diagnoosin. Terveystieteiden yhdyshenkilönä toiminut toimistos sihteeri on kuitenkin kieltäytynyt näyttämästä A:ta koskevan lääkärintodistuksen diagnoosia B:lle, vaikka tämä oli sitä vaatinut.

3.2.2

Kannanotto

Terveystietojen salassapidon osalta viittaus potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:ään, jonka mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassa pidettäviä. B:llä ei ole edes esimiesasemansa perusteella ollut oikeutta vaatia tietoa A:n sairausdiagnoosista. B on mielestäni menetellyt lainvastaisesti tätä tietoa toimistosihiteeriltä vaatiessaan. ---

3.4

B:n tänne antama selvitys

B on oikeusasiamiehelle antamassaan vastineessa arvostellut A:ta yhteistyökyvyttömäksi ja viittannut mm. "kuulopuheisiin".

Virkamiehen on valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin mukaan suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti. Hänen on myös käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Virkamieheltä vaaditaan harkintakykyä ja tyyliä sanavalinnoissaan.

Mielestäni B:n tänne antama vastine ei ole kaikilta osin sananvalinnoiltaan harkittu. Pidän asiatomina B:n viittauksia "kuulopuheisiin", joissa esitetään A:n henkilöön kohdistuvia kielteisiä arvioita.

3.5

Toimenpiteet

Kiinnitän majuri B:n huomiota työntekijöiden terveystietojen salassapitoon sekä virkamieheltä edellytettävään asiallisuuteen selvityksiä annettaessa. Saatan lisäksi B:n ja Pääesikunnan tietoon käsitykseni työilmapiirikyselyihin vastaamisen vapaaehtoisuudesta. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennökset tästä päätöksestä B:lle ja Pääesikunnalle.